

U 4/2026 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/1252

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 3 december 2025 till rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/1252 (COM(2025) 946 final) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors 5.2.2026

Näringsminister Sakari Puisto

Ledande sakkunnig Teo Kangaspunta

5.2.2026

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU) 2024/1252

1 Bakgrund

Europeiska kommissionen publicerade den 3 december 2025 ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/1252 (COM (2025) 946 final).

Förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (förordningen om kritiska råmaterial), trädde i kraft den 23 maj 2024.

Kommissionen har ansett det nödvändigt att ändra förordningen på ett riktat sätt på grund av ökade geopolitiska risker, såsom exportrestriktioner och beroenden i anslutning till leveranskedjorna.

I det aktuella förslaget föreslås att förordningen ändras för att förbättra riskhanteringen, förbättra en enhetlig tillämpning av skyldigheterna i förordningen och öka återvinningen. Genom ändringarna strävar man efter att förebygga splittringen av den inre marknaden och stödja EU:s strategiska autonomi samt förbättra spårbarheten av råmaterial, stödja utnyttjandet efter avveckling och främja ett gradvist ibrukttagande av återvunna råmaterial.

Behandlingen av förslaget har inletts i rådets arbetsgrupp för konkurrenskraft och tillväxt i undergruppen för industri den 12 januari 2026. Ordföranden strävar efter rådets helhetssyn för konkurrenskraftsrådet den 26 februari 2026.

2 Förslagets syfte

Kommissionen har ansett att det att medlemsstaterna ansvarar för att identifiera stora företag enligt artikel 24 i förordningen leder till skillnader i tolkningen och till en inkonsekvent tillämpning av bestämmelserna i förordningen. Kommissionen strävar efter att säkerställa en enhetlig tillämpning av skyldigheterna genom att överföra behörigheten att identifiera företag till kommissionen. Dessutom strävar kommissionen efter att förtydliga de åtgärder som företagen måste vidta efter identifieringen.

Kommissionen strävar efter att förbättra återvinningen av produkter som innehåller permanentmagneter genom att utvidga antalet produktgrupper som omfattas av märkningsskyldigheten i förordningen och till vissa delar utvidga innehållet i märkningsskyldigheten.

Kommissionen strävar också efter att öka flexibiliteten i förfarandet för ansökan om och beviljande av strategiska projekt så att den kan reservera tillräckligt med tid för en noggrann behandling av ansökningarna.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

I artiklarna 6 och 7 i förordningen om kritiska råmaterial fastställs kriterierna för erkännande av s.k. strategiska projekt och förfarandet för tilldelning. Enligt artikel 6.1 i förordningen ska kommissionen efter en ansökan från projektägaren och i enlighet med förfarandet i artikel 7 erkänna ett råmaterialprojekt som strategiskt projekt om det uppfyller kriterierna i artikelns led a–e. Enligt artikel 7.3 i förordningen ska kommissionen bedöma de ansökningar som avses i punkt 1 genom en öppen ansökningsomgång med regelbundna stängningsdatum och kommissionen ska fastställa stängningsdatum minst fyra gånger per år. Kommissionen öppnade för första gången ansökan den 24 maj 2024. Under den första ansökningsomgången sköt kommissionen upp beslutsfattandet på grund av det stora antalet ansökningar och fattade beslut om att bevilja 47 projekt strategisk status i mars 2025. Kommissionen öppnade nästa ansökan i september 2025.

Kommissionen föreslår flexibilitet i det antal ansökningsomgångar som förutsätts årligen enligt artikel 7 i EU:s förordning om kritiska råmaterial. Enligt förslaget förutsätts det inte att kommissionen ordnar fyra ansökningsomgångar per år, men det är möjligt enligt artikeln.

Artikel 24.1 förutsätter att medlemsstaterna identifierar de stora företag som är verksamma på deras territorium och som använder strategiska råmaterial som avses i förordningen för att tillverka batterier för energilagring och e-mobilitet, utrustning för produktion och användning av vätgas, utrustning för produktion och användning av förnybar energi, luftfartyg, traktionsmotorer, värmepumpar, utrustning för överföring och lagring av data, mobila elektroniska enheter, utrustning för additiv tillverkning, utrustning för robotteknik, drönare, bärarketer, satelliter eller avancerade halvledare. De identifierade stora företagen ska minst vart tredje år och i den utsträckning den information som krävs finns tillgänglig för dem genomföra en riskbedömning av sin försörjningskedja för råmaterial avseende strategiska råmaterial. De identifierade stora företagen ska alltid uppdateras inom 12 månader efter att förteckningen över strategiska råmaterial som avses i förordningen har uppdaterats.

Kommissionen föreslår att ansvaret och behörigheten för att identifiera stora företag som i enlighet med artikel 24 i förordningen om kritiska råmaterial använder strategiska råmaterial i strategiska tekniska produkter överförs till kommissionen. Enligt förslaget ska Europeiska kommissionen identifiera de stora företagen inom två månader efter att förordningen har trätt i kraft. Dessutom föreslår kommissionen ändringar i de skyldigheter som gäller verksamhetsutövare och som följer av att företaget identifieras i enlighet med artikel 24 i förordningen samt möjligheten att vidare precisera metoderna genom delegerade akter. Verksamhetsutövarna ska med stöd av den föreslagna regleringen göra en riskbedömning av råmaterialen i deras värdekedja inom sex månader från det att kommissionen har identifierat dem.

Artikel 28 i förordningen innehåller bestämmelser om permanentmagneters materialåtervinningsbarhet. Artikeln ålägger fysiska och juridiska personer som släpper ut produkter som anges i punkt 1 på marknaden skyldighet att förse produkter med märkning. Märkningsskyldigheterna gäller fysiska och juridiska personer som släpper ut på marknaden utrustning för magnetkameror, vindgeneratorer, industrirobotar, motorfordon, lätta transportmedel, kylgeneratorer, värmepumpar, elmotorer, även då elmotorer är integrerade i andra produkter, automatiska tvättmaskiner, torktumlare, mikrovågsugnar, dammsugare eller diskmaskiner.

I artikel 29 i den gällande förordningen föreskrivs om materialåtervunnet innehåll i permanentmagneter. Enligt artikeln ska varje fysisk eller juridisk person som släpper ut sådana

produkter på marknaden som avses i artikel 28.1 och som innehåller en eller flera magneter som avses i artikel 28.1 b i–iii, på en fritt tillgänglig webbplats offentliggöra andelen neodym, dysprosium, praseodym, terbium, bor, samarium, nickel och kobolt som återvunnits från konsumentavfall i de permanentmagneter som ingår i produkten.

Punkt 3 i artikeln innehåller bestämmelser om en delegerad förordning genom vilken kommissionen senare fastställer minimikrav för materialåtervunnet innehåll från permanentmagneter. Enligt punkt 3 ska kommissionen senast den 31 december 2031 anta en delegerad akt för att komplettera förordningen genom att fastställa minimiandelar för neodym, dysprosium, praseodym, terbium, bor, samarium, nickel och kobolt som återvunnits från konsumentavfall som måste finnas i den permanentmagnet som ingår i produkterna.

Kommissionen föreslår att de produktgrupper som omfattas av artikel 28 och 29 i nämnda förordning utvidgas till att utöver de produktgrupper som redan anges i artikeln även omfatta hårddiskar, transduktorer, högtalare, drönare för civilt bruk eller motoriserade leksaker. Förslaget innehåller inga separata definitioner för produktgrupperna.

Genom ändringarna i artikel 29 utvidgas märkningsskyldigheten genom att man i artikeln inkluderar en förutsättning för att på produkterna märka andelen råmaterial som härstammar från avfall före konsumentledet (pre-consumer waste) som ingår i permanentmagneterna och utvidgar omfattningen av skyldigheten gällande permanentmagneternas återvunna innehåll till att även omfatta kritiska råmaterial som erhållits från avfall före konsumentledet.

Artikel 38 i förordningen om kritiska råmaterial innehåller bestämmelser om utövande av delegeringen. Artikelns innehåll ändras genom att man i den inkluderar ett omnämnande av den föreslagna nya befogenheten i artikel 24. Enligt punkt 2 i artikeln har kommissionen befogenhet att anta delegerade akter från och med den 24 juni under en period på åtta år. Dessutom får Europaparlamentet eller rådet när som helst, i enlighet med punkt 3 i artikeln, återkalla befogenheten att anta delegerade akter. Enligt 6 punkten träder en delegerad akt som utfärdats med stöd av de artiklar som nämns i artikeln i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period får förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprinciperna

Förslagets rättsliga grund är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), enligt vilken rättsakter som gäller den inre marknadens upprättande eller funktion kan antas för tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning. Syftet med den föreslagna förordningen är att främja en väl fungerande inre marknad, särskilt genom att stärka och förtydliga unionens regler för säker och hållbar tillgång till kritiska råvaror.

EU-domstolen har i sin praxis ansett att en rättsakt kan godkännas med stöd av artikel 114 i EUF-fördraget endast om det objektivt och faktiskt framgår att dess syfte är att förbättra villkoren i fråga om att upprätta den inre marknaden och få den att fungera. Om detta villkor är uppfyllt, ger artikel 114 EUF-fördraget unionslagstiftaren omfattande prövningsrätt vid valet av nödvändiga tillnämnings- och harmoniseringsåtgärder. Även andra åtgärder än harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning kan ingå i dem.

Statsrådet anser att den rättsliga grunden till förslaget är korrekt.

Kommissionen motiverar förslaget i enlighet med subsidiaritetsprincipen med att dess övergripande syfte är att säkerställa enhetligheten och att rationalisera vissa förfaranden på unionsnivå för att förbereda stora företag som är verksamma i en eller flera medlemsstater för att möta störningar i försörjningskedjorna och för att de ska ha riskreducerande åtgärder till sitt förfogande. Kommissionen anser att målen med förslaget inte kan nå enbart genom nationella åtgärder som vidtas av medlemsstaterna. Statsrådet anser att förslagets nuvarande form på goda grunder överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Statsrådet anser också att förslagen är begränsade och riktade med tanke på proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

Enligt kommissionens förslag gjordes ingen konsekvensbedömning på grund av förslagets brådskande karaktär. Enligt förslaget grundar sig de föreslagna ändringarna på tekniska workshoppar där företrädare för hela värdekedjan för permanentmagneter deltog, diskussioner som förts inom EU:s nämnd för kritiska råvaror samt det tekniska förberedelsearbete som utförts av forskningscentrumet Joint Research Center i enlighet med artiklarna 28 och 29 i EU:s förordning om kritiska råmaterial.

Ett förslag enligt vilket Europeiska kommissionens skyldighet att ordna förfaranden för beviljande av strategiska projekt fyra gånger per år skulle förtydliga det rådande rättsläget, men det anses annars inte ha någon inverkan på de nationella myndigheterna.

Förslaget att överföra ansvaret för att identifiera stora företag som använder strategiska råmaterial i sina tekniska produkter till kommissionen skulle minska den administrativa bördan för de nationella myndigheterna. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om tryggnad av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen samt till lag om ändring av lagen om skyddsupplag (RP 145/2025 rd) föreslås att uppgiften föreskrivs till Försörjningsberedskapscentralen. Ändringen förutsätter att nämnda lagstiftning ändras om lagen godkänns i enlighet med regeringens proposition.

En ändring av förordningen till denna del kan öka den administrativa bördan för verksamhetsutövarna. Enligt förslaget till förordning ska identifierade stora företag göra en riskbedömning av sina leveranskedjor. Om betydande risker upptäcks i riskbedömningen ska verksamhetsutövarna vidta de åtgärder som förordningen och senare eventuella delegerade akter som kommissionen utfärdar förutsätter.

Ändringen av artikel 28 utvidgar tillämpningsområdet för skyldigheterna avseende marknadskontroll gällande permanentmagneter till nya produktgrupper. Förpliktelseerna enligt artiklarna 28 och 29 i förordningen om kritiska råmaterial förutsätter nationella bestämmelser om marknadskontroll. Den nationella lagstiftningen om marknadskontrolluppgifter enligt artiklarna 28 och 29 i förordningen är under beredning. I propositionen som är under beredning ska marknadskontrolluppgifterna decentraliseras till de myndigheter som övervakar säkerheten hos produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Ändringen skulle således till vissa delar utvidga mångfalden av produkter som myndigheterna övervakar.

Vid marknadskontrollen ska de nationella marknadstillsynsmyndigheterna övervaka att produkterna uppfyller skyldigheterna i lagstiftningen. Ändringen av förordningen, genom vilken man i märkningsskyldigheterna inkluderar ny information om materialåtervunnet

innehåll i magneter och utvidgar omfattningen av kravet på återvunnet innehåll i permanentmagneter till att även omfatta kritiska råmaterial från avfall före konsumentledet, utvidgar alltså i viss mån också innehållet i tillsynsskyldigheterna.

De föreslagna ändringarna anses inte ha någon betydande inverkan på miljön eller samhället.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och till grundläggande och mänskliga rättigheter

Näringsfrihet, egendomsskydd

I förslaget till förordning åläggs aktörerna vissa skyldigheter genom att utvidga branschen för produkter som innehåller permanentmagneter och som omfattas av märkningsskyldigheten.

De skyldigheter som fastställs i förslaget till förordning kan anses öka aktörernas administrativa börda, och därför är regleringen betydelsefull med tanke på näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen. Enligt grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden bedömt fastställandet av skyldigheter med tanke på den näringsfrihet som tryggas i grundlagen (GrUU 14/2013 rd, s. 4/I, GrUU 58/2002 rd, s. 2, GrUU 30/1997 rd). Dessutom har grundlagsutskottet bedömt säkerhetskrav som fastställts för producenter av AI-system ur näringsfrihetens synpunkt och konstaterat att produktsäkerhetskraven inte får utgöra överdrivna hinder för inträde på marknaden eller en orimlig administrativ börda för producenter av AI-system (GrUU 37/2021 rd, s. 7–8). Till den del som de skyldigheter som fastställs för aktörer innebär begränsning av föremål som hör till aktörernas bestämmanderätt, ska begränsningarna också bedömas med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen. Med egendom avses förmåner med förmögenhetsvärde, till vilka äganderätt hör som den mest omfattande. Egendomsskyddet omfattar utöver den principiella rätten för en ägare att disponera och använda sin egendom på önskat sätt också rätten att råda över den (GrUU 41/2006 rd, s. 2, GrUU 49/2005 rd, s. 2). Om man minskar eller begränsar rättigheter som tidigare hörde till äganderätten, ingriper man därmed i egendomen, även om föremålet som utgör objektet för äganderätten i och för sig förblir orört hos innehavaren (RP 309/1993 rd, s. 66). Skyddet av grundläggande rättigheter gäller huvudsakligen fysiska personer. I grundlagsutskottets praxis har ansetts att när skyldigheter enligt lag gäller börsbolag eller andra juridiska personer med stor förmögenhetsmassa har lagstiftaren utgångsmässigt mer svängrum beträffande egendomsskyddet än när bestämmelserna får direkta konsekvenser för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (se till exempel GrUU 55/2018 rd, s. 3, GrUU 10/2014 rd, GrUU 21/2010 rd, GrUU 9/2008 rd, GrUU 32/2004 rd, GrUU 61/2002 rd och GrUU 34/2000 rd).

Författningsnivå

Om grunder för individens rättigheter och skyldigheter ska föreskrivas på nivån av unionens rättsakt som godkänns i lagstiftningsordning. Delegering av befogenhet bör begränsas till allmänna författningar i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget. Med stöd av dem kan man komplettera eller ändra vissa icke väsentliga delar av en författning som har godkänts i lagstiftningsordning. Bestämmelserna i förslaget till förordning anses ha en motiverad författningsnivå.

7 Ålands ställning

I 18, 27 och 29 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) finns bestämmelser om fördelningen av behörighet mellan landskapet Åland och riket.

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör ärenden som gäller näringsverksamhet till Ålands lagstiftningsbehörighet med vissa begränsningar (22 punkten). I dessa avseenden anses förslaget till förordning omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet.

Genom förslaget till förordning ändras artikel 24 så att ansvaret för identifieringen av stora företag som använder strategiska produkter i vissa av sina strategiska tekniska produkter överförs till Europeiska kommissionen. Enligt 27 § 3 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om statsmyndigheternas organisation och verksamhet. Enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om ärenden som gäller landskapets förvaltning samt myndigheter och inrättningar som är underställda den, samt enligt 4 punkten i fråga om ärenden som gäller kommunernas förvaltning. I 59 b § 3 mom. i självstyrelselagen föreskrivs det att om medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet får utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet.

Förslagets bestämmelser som ändrar förordningens artikel 28 och märkningsskyldigheten och därmed produktgrupper som omfattas av regleringen av marknadskontrollen kan anses vara delvis fördelade på rikets och delvis på landskapets lagstiftningsbehörighet. För närvarande hör marknadskontrollen av leksaker, maskiner, hissar och utrustning som är avsedd för användning i explosionsfarliga omgivningar med vissa undantag och på vissa villkor till landskapets behörighet. Konsumentssäkerhetsärenden hör enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) till landskapets lagstiftningsbehörighet (18 § 1 mom. 6 och 22 punkten; RP 73/1990 rd, s. 76/II). Till rikets behörighet har för sin del ansetts höra marknadskontrollen av medicintekniska produkter och medicinska produkter för in vitro-diagnostik, tryckbärande anordningar (exklusive transportabla tryckbärande anordningar), linbaneanläggningar och radioanläggningar.

8 Behandlingen av förslaget i Europeiska unionens organ och övriga medlemsstaters ställningstaganden

Behandlingen av förslaget inleddes i rådets arbetsgrupp för konkurrenskraft och tillväxt i undergruppen för industri den 12 januari 2026.

Rådets ordförandeland Cypern har som mål att få en helhetssyn av förslaget i konkurrenskraftsrådet den 26 februari 2026.

Europaparlamentet har ännu inte utsett det utskott som ska ansvara för huvudbehandlingen av förslaget och inga föredragande har utsetts för betänkandet.

9 Den nationella behandlingen av förslaget

Sektionen för konkurrenskraft (EU8): bred sammansättning (skriftligt förfarande); 15.1–16.1.2026.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet stöder målen i kommissionens förslag för att stärka värdekedjorna för kritiska råmaterial, förbättra en enhetlig tillämpning av skyldigheterna i förordningen om kritiska råmaterial samt öka återvinningen.

Statsrådet anser att kommissionens förslag om att öka flexibiliteten i förfarandet för beviljande i anslutning till strategiska projektets ställning är motiverat.

Statsrådet anser att kommissionens förslag om att anvisa kommissionen en skyldighet att identifiera stora företag som använder strategiska råmaterial i sina tekniska produkter är motiverat. Slutresultatet är mer konsekvent jämfört med att vart och ett av de 27 medlemsländerna identifierar stora företag som använder strategiska råmaterial i sina tekniska produkter och som är verksamma inom landets eget territorium. Dessutom minskar förslaget den administrativa bördan för de nationella myndigheterna. Statsrådet anser det önskvärt att medlemsländerna omedelbart efter identifieringen får information av kommissionen om de stora företag som använder strategiska råmaterial i sina tekniska produkter som är verksamma på dess territorium. I den fortsatta beredningen bör man säkerställa att skyddet av konfidentiell och säkerhetsklassificerad information inte äventyras till följd av ändringen.

I förslaget till förordning föreslås att kommissionen delegeras befogenhet att anta delegerade akter om åtgärder som stora företag som identifierats med stöd av artikel 24 i förordningen ska vidta. Statsrådet anser att de befogenheter som delegeras till kommissionen ska vara specifika och väl motiverade. Dessutom bör vikt fästas vid hur tydlig lagstiftningshelheten blir och om lagstiftningen är förutsägbar för aktörerna.

Statsrådet anser att de åtgärder i förslaget som syftar till att främja återvinningen är motiverade. Statsrådet anser att man i den fortsatta beredningen bör sträva efter att regleringen av materialåtervinnbarhet i förordningen om kritiska råmaterial samt kraven på materialåtervinnbarhet och andelen återvunnet material är i linje med andra EU-rättsakter och att det inte uppstår överlappningar.

Statsrådet anser att man i beredningen bör säkerställa att de föreslagna ändringarna inte leder till oskäligen krav på näringsidkarna till exempel i fråga om produktkraven för permanentmagneter.

Statsrådet anser att man i den fortsatta beredningen bör bedöma om de nya föreslagna produktgrupperna, som omfattas av produktkraven i förordningen, bör definieras så att deras innehåll är noggrant avgränsat. Utan definitioner kan det förekomma osäkerhet gällande produkter som omfattas av förordningen.

Statsrådet anser att man i beredningen bör säkerställa att de föreslagna ändringarna inte leder till en oskäligen ökning av den administrativa bördan för medlemsstaternas myndigheter eller verksamhetsutövare.

I den fortsatta behandlingen är det viktigt att säkerställa att förslaget till förordning ger tillräcklig flexibilitet för nationellt genomförande bland annat för lagstiftningsens förutsägbarhet och de nationella behoven av att ändra lagstiftningen.